

در یادداشتی از سعید درگاه پور کارشناس و پژوهشگر حقوق بین‌الملل؛

ظرفیت‌های راهبردی اجلاس شانگهای و ضرورت پیگیری برای منافع ایران

سفر اخیر دکتر مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور کشورمان، به چین و شرکت در اجلاس سازمان همکاری شانگهای را باید مرحله مهمی در دیپلماسی منطقه‌ای و جهانی جمهوری اسلامی ایران دانست. این حضور در شرایطی صورت گرفت که جهان در حال گذار از نظم تک‌قطبی به سوی چندقطبی است و کشورهایی مانند ایران می‌توانند جایگاه ویژه‌ای در این روند ایفا کنند.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی اعتلای نهادهای مردمی، در یادداشتی از سعید درگاه پور کارشناس و پژوهشگر حقوق بین‌الملل و مسئول کمیته بین الملل جمعیت اعتلای نهادهای مردمی انقلاب اسلامی با عنوان «ظرفیت‌های راهبردی اجلاس شانگهای و ضرورت پیگیری برای منافع ایران» آمده است:

سفر اخیر دکتر مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور کشورمان، به چین و شرکت در اجلاس سازمان همکاری شانگهای را باید مرحله مهمی در دیپلماسی منطقه‌ای و جهانی جمهوری اسلامی ایران دانست. این حضور در شرایطی صورت گرفت که جهان در حال گذار از نظم تک‌قطبی به سوی چندقطبی است و کشورهایی مانند ایران می‌توانند جایگاه ویژه‌ای در این روند ایفا کنند.

رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز در همین راستا فرمودند "سفر اخیر رئیس‌جمهور به چین، زمینه ساز برای حوادث بزرگ مورد نیاز کشورمان؛ چه از لحاظ اقتصادی، چه از لحاظ سیاسی خواهد بود که دستاوردهایی داشته و بایستی پیگیری بشود."

این فرمایش، خطمشی روشن جمهوری اسلامی در بهره‌گیری از فرصت‌هایی مانند سازمان شانگهای را مشخص می‌کند:

الف) ضرورت عمل‌گرایی و پیگیری مداوم توافقات برای تأمین منافع ملی.

شانگهای؛ بستر مقابله با یکجانبه‌گرایی و تحریم‌ها

سازمان همکاری شانگهای امروز یکی از مهم‌ترین بلوک‌های سیاسی و اقتصادی جهان است که قدرت‌های بزرگی مانند چین، روسیه، هند و کشورهای آسیای مرکزی در آن حضور دارند. این سازمان نه فقط یک بستر اقتصادی، بلکه یک چارچوب حقوقی و امنیتی نیز برای همکاری‌های منطقه‌ای است.

بازار جمعیتی عظیم: بیش از ۴۰ درصد جمعیت جهان در این بلوک حضور دارند.

ظرفیت اقتصادی کلان: تولید ناخالص اعضا بیش از ۳۰ هزار میلیارد دلار است.

جایگاه انرژی و ترانزیت: اعضا از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان انرژی هستند.

امنیت منطقه‌ای: شانگهای بستری برای همکاری در مقابله با تروریسم، افراط‌گرایی و قاچاق مواد مخدر است.

ب) دستاوردهای اجلاس اخیر برای ایران

۱. حمایت سیاسی آشکار از حاکمیت ایران و محکومیت اقدامات خصمانه آمریکا و رژیم صهیونیستی در تجاوز به خاک مقدس ایران

۲. امضای بیش از ۲۰ سند همکاری در حوزه‌های انرژی، تجارت، فناوری، کشاورزی و حمل‌ونقل.

۳. ابتکارات ایران همچون ۱) تشکیل کمیته صلح سازی مرکب از وزرای خارجه کشورهای عضو برای بررسی بحران‌های مختلفی که صلح و امنیت منطقه‌ای را تهدید می‌کند و ارائه پیشنهادهای عملیاتی برای مدیریت بحران؛ و ۲) ایجاد سازوکار تسویه مالی مستقل به عنوان سازوکاری عملی برای تقویت همکاری‌های مالی جهت کاهش آثار تحریم‌های غیرقانونی در تعاملات اقتصادی اعضا.

۴. تقویت روابط دوجانبه با چین و روسیه، به‌ویژه در چارچوب توافق ۲۵ ساله.

ج) ظرفیت‌های حقوقی شانگهای برای ایران:

اصل عدم مداخله در امور داخلی*: مبنای حقوقی برای مقابله با فشارها و تهدیدات سیاسی غرب.

پشتوانه مقابله با تحریم‌های یکجانبه*: امکان مبادلات غیردلاری و ایجاد چارچوب‌های مالی مستقل.

سازوکارهای داوری و حل اختلاف*: بستری برای حل و فصل دعاوی تجاری بدون نیاز به نهادهای غرب‌محور.

ضمانت حقوقی در پروژه‌های ترانزیتی و انرژی*: جلوگیری از حذف ایران در طرح‌های بزرگ منطقه‌ای و کریدورهای بین‌المللی

چارچوب حقوقی همکاری امنیتی*: استفاده از مکانیسم‌های شانگهای برای مقابله با تروریسم و تهدیدات مرزی.

(د) شانگهای و منافع جمهوری اسلامی ایران

حضور فعال ایران در این سازمان می‌تواند به تحقق چند هدف کلیدی منجر شود:

شکستن انحصار غرب در تعاملات اقتصادی و سیاسی.

ایجاد پشتوانه برای سیاست مقاومت فعال ایران.

افزایش وزن ژئوپلیتیک ایران در معادلات جهانی.

کاهش عملی اثرگذاری تحریم‌ها از طریق سازوکارهای حقوقی و مالی.

(ه) پیشنهادهای اجرایی برای دولت و مجلس

(۱) تشکیل ستاد ملی شانگهای و بریکس برای پیگیری توافقات با مشارکت دولت، مجلس و بخش خصوصی.

(۲) تعریف پروژه‌های اولویت‌دار مانند کریدور شمال و جنوب، انرژی‌های نو و اقتصاد دیجیتال.

(۳) نقش‌آفرینی فعال مجلس در تصویب قوانین تسهیل‌گر و نظارت بر اجرای توافقات.

(۴) دیپلماسی اقتصادی هدفمند در سفارتخانه‌های ایران در کشورهای عضو.

(۵) بهره‌گیری از نخبگان علمی و حقوقی برای حضور فعال در کارگروه‌های تخصصی شانگهای.

(۶) اطلاع‌رسانی شفاف به افکار عمومی برای تقویت سرمایه اجتماعی و حمایت داخلی.

جمع‌بندی

سازمان همکاری شانگهای برای جمهوری اسلامی ایران صرفاً یک فرصت اقتصادی نیست؛ بلکه یک پشتوانه سیاسی و حقوقی نیز هست که می‌تواند در برابر فشارهای غرب سپر دفاعی ایجاد کند. اجلاس اخیر در چین نشان داد که ایران نه تنها عضو منفعل نیست، بلکه با ارائه پیشنهادات و ابتکارات می‌تواند به یکی از بازیگران کلیدی این سازمان بدل شود.

رهبر معظم انقلاب تأکید کرده‌اند که عملیاتی‌کردن توافقات شرط اصلی بهره‌برداری از این فرصت‌هاست. این مأموریتی ملی است که نیازمند هم‌افزایی دولت، مجلس، بخش خصوصی و نخبگان است. اگر این مسیر با جدیت پیگیری شود، شانگهای می‌تواند به نماد ایران قوی و مستقل در نظم جهانی جدید تبدیل گردد.